

NOSTRE DRET FAMILIAR
SEGONS ELS AUTORS CLASSICHS Y LES
SENTENCIES DEL ANTICH SUPREM TRI-
BUNAL DE CATALUNYA

PER

FRANCISCO MASPONS Y ANGLASELL

OBRA PREMIADA POR LA ACADEMIA DE JURISPRUDENCIA
Y LLEGISLACIÓ DE BARCELONA

BARCELONA
—
LLIBRERIA DE ALVAR VERDAGUER
RAMBLA DEL CENTRE, 5
1907

Universitat de Girona
Biblioteca

OBSERVACIÓ

El següent treball, com pot veures per la lectura de son Index, está dedicat al estudi de nostre Dret referent a la Família; y pera desenvoluparlo de cert ordre, s'ha suposat en uns futurs contraens el desitx de constituir-la, la celebració del Matrimoni, després de haber predeterminat quin seria son règimen econòmic, el posterior naxement de fills y finalment la mort dels pares, reunint en successius capítols, els diferents cassos jurídichs a que la creació, sosteniment y dissolució d'una família pot donar lloch.

El Dret estudiat, es el que ha de ser calificat de *Dret comú*, en contraposició als *especials*, que sobre algunes institucions tenen determinades comarques o ciutats, com Barcelona, Tortosa, el camp de Tarragona, etc.

Ha de fer notar l' autor, que si be ha procurat estudiar el conjunt de institucions relatives a la Família, y per lo tant el Tractat podria calificarse de *Tractat general*, en cap manera pot pendres com a un tractat complet. No perque no hagi volgut compendrer en ell tot lo que racionalment ha de compendrer, sino perque sent com es un recull d' Autoritats y aplech de cites, succeex que segons les aficions dels autors consultats, o segons les qüestions en que prácticament havían intervingut, son tractades unes en sos llibres ab molta mes extensió y minuciositat que altres, donant per suposat al parlar d' aquestes últimes, que aquells pera qui escribían sabían sobradament lo que ells en conseqüencia no havían de repetir.

Lo metex ha de fer y tenir present qui vulgui consultar el capítols següents; perque ni constituexen un estudi en que metòdica y sistemàticament s' hagi volgut desenvolupar la teoria de les institucions estudiades, ni fins en el cas

de haverho volgut fer haguera sigut possible, per la rahó apuntada de que en algunes les cites y textos esplicatius son molt abundants y en altres escassíssims o nuls.

Per aquesta rahó, se pressuposa en quiscun dels capítols, que qui 'l consulti hi busca solsament una justificació d' afirmacions que altres tractats, definint l' institució o desenvolupant sa teoria han fet, una autoritat que avaluï la afirmació metexa y una anticipada defensa del seu criteri en un determinat punt; y per aquesta rahó també, l' autor no ha volgut sucjectarse a les regles generals que sobre la proporcional estensió dels capítols solen tenir-se presents, ni sobre l' importancia que en justícia han de tenir uns comparantlos ab altres; perque ha cregut, que si sobre una qüestió tenia la sort de trobar materials mes abundants que sobre altres, fins corrent el perill de ser eczessivament minuciosos y detallista en alguns punts, devia aprofitarlos; convensut de que mes valia que's pogués calificar el treball de desproporcionat ó poch metòdic, que no pas despreciar per rahons de pura forma qüestions que s' haurían hagut de dir secundaries. Y quines son en cada cas jurídic les coses secundaries?

L' èxit verdaderament falagador que obtingué el capítol relatiu a les *Qüestions Dotals* publicat per via d' ensaig anys enrera, estalviava la feina de justificar la forma donada al present treball y de recomanar l' estudi dels autors citats.

Els, ab bon o mal mètode, estudiaren la totalitat del sistema de nostre dret, y no sols estudiaren aquesta totalitat del sistema, sino que ho feren, y axó es mes apreciable encare, en una època en que el règimen jurídic era bax tots el punts de vista y en tots sos aspectes verament catalá.

Conseguint separar donchs en ells lo que podríam dirne la lletra, del esperit, de necessitat ha de resultar aquest el verdader esperit del nostre dret en sa major puresa.

Y axis verament resulta, captivant a qui entra per ses pàgines, al trobar en elles l' ànima de un dret que tan admirablement respon á les costums y necessitats nostres, de un dret essencialment bó, perque es el que mes amplia

llibertat civil dona en totes les qüestions al individu, y un dret en el que hi veyem al legislador adelantarse a son sigle y a sa època, proclamant principis predicats avuy com a meta del progrés jurídic.

No obstant, un dupte se li ha ocorregut al autor al fer el recull y aplech de materials; y es, el de si debía acullirse al criteri dels tractadistes y dels tribunals en el treball citats en totes les qüestions, o solsament en aquelles que *de fet* admeten avuy com a vigents el diversos organismes jurídics de l' Estat. Mes sens vacilació de cap mena ha cregut procedent sols lo primer; perque pera 'l cas segon, hi sobra 'l treball enter y hi sobren també les autoritats que l'acompanyan; perque certament pera demanar justícia als aludits organismes, de la manera que 'ls hi sembla a ells bona y ab el criteri que s' afanyan a imposar en sent que poden, be n' hi ha prou ab la seva propia d' autoritat, y ab recordárloshi, no el *sic volo sic jubeo* dels antics, sino els que ells ho volen y ho predicen pera que sense altre rahó, fallin com se demana.

Precisament l' intent primordial del autor ha sigut, al fer aquest treball, veure de posar a les mans dels cridats a defensar nostres qüestions civils, mes que una recordansa del criteri catalá en quiscuna d' elles, una arma de defensa o millor dit una clau, ab la que sense gros esforços podrán trobar una font abundosa de rahons pera oposar al ja citat *sic volo sic jubeo* a que acabariam per avesarnos.

Consecuencia de lo dit es, que no creu l' autor que necessiti defensa ni justificació de cap mena, 'l que hagi anotat els articles ab lo que 's podria dir jurisprudencia catalana antiga. Be sab quin es el valor que en realitat te una jurisprudencia, d' acort ab lo que Jurisconsults tan distinguits com el Sr. Borrell y Soler, que ab aplauso de tots ha resumit l' últim aquesta materia, y lo que 'l propi Cáncer opinava d' ella, quan ab felicíssima frase va dir (al cap. 3, núm. 35 de la P. III de les seves *Variarum Resolutionum*) que *in actibus judicialibus proprie non datur consuetudo sed stylus*, etc.; mes fins tenint axó present, no es oportú conèixer quin era l' estil y 'l pensament de aquell tribunal que apart de ser bastant mes catalá que 'l

Suprem d' avuy, era format e informat per juriscontsuls que conexían a fons el nostre dret y sobre tot que 'l *vivian*? que no era la ma que aplica 'l rígit bastó d' una lley científica al cas jurídic, sino que com se veu a la primera lectura de sos fallos, era la intel·ligencia que amotilla l' esperit del dret a lo que les circumstancies de personès, lloch y costums en cada cas li aconsellavan, y que tal vegada per axó metex demostrant ab la práctica com se quedavan curs en sos judicis y lloances els antichs, resulta avuy una font viva de nostra costum jurídica?

Es tant lo que ella ensenya, que pot ben dirse que si algú, ab mes fortuna y autoritat que 'l que avuy ho ha intentat, volgués ressucitarla tan íntegrament com possible fos, conseguiria vivificar d' un cop tot l' esperit de nostres institucions, al present tan trontollades per sentencies y disposicions que res teuen de catalanes, y prostergadas pels metexos que l' invocan, a cites de Dret que per molt que sembli que venen a tom, sent forasteres, destruxen lo metex que volen amparar, perque salvat el cas, matan l' institució.

L' autor se donaria per molt satisfet, si son treball servis d' estímulo pera comensar el renaxement de nostres fonts jurídiques y la popularisació de nostres autoritats.

INDEX

	Págs.
Observació...	VII
CAPITOL PRELIMINAR	
<i>Prænotanda</i> ...	I
CAPITOL I	
Disposicions relatives a la llibertat dels contraens al tractar de contraure matrimoni	3
I. Disposicions prohibides.. ..	3
II. Disposicions vàlides... ..	4
III. Persones indignes.. ..	5
CAPITOL II	
Dels capítols matrimonials.	6
CAPITOL III	
De la donació que sol ferse al fill al contraure ma- trimoni.. ..	7
CAPITOL IV	
Heretaments.	11
I. Del heretament.	11
II. De la successió en l' heretament	12
III. Drets y obligacions de l' heretat.. ..	16
IV. Revocació, invalidació y nul·litat del heretament.	17
CAPITOL V	
Questions relatives al dot... ..	19
I. Del dot.	19
II. Del dotant	20
I. Qui pot dotar	20
II. Del pare dotant.	20
III. Obligacions de la mare y del germà.	23
IV. De la muller dotantse a sí metexa.. ..	24
V. Dot <i>mulieris corruptæ</i>	25
III. Dels bens dotals... ..	26
IV. De la quantia del dot.	27
I. De la quantia	27
II. Del dot excessiu	29
III. De l' augment de dot	30

	Pàgs.
V.	Del dot de la filla que entra en Religió. 31
VI.	De la constitució dotal 32
VII.	Del domini y possessió del dot. 36
	I. Del domini 36
	II. De l' exercici de les accions y drets provinents del domini. 38
	III. De l' administració dels bens. 40
VIII.	De la hipoteca dotal... .. 40
IX.	Dels fruïts del dot. 41
X.	De la opció dotal... .. 44
XI.	Al disoldres el matrimoni... .. 47
	I. De l' inventari. 47
	II. Any de plor. 48
XII.	De la restitució del dot. 49
	I. De la restitució. 49
	II. Deduccions a favor del marit. 54
	III. Bens que responen de la restitució... 54
	IV. Del benefici <i>«ne egeat»</i> 54
	v. D' altres cassos en que no s' haurà de restituir el dot 56
	VI. De la restitució durant el matrimoni. 57
	VII. <i>Si vir vergit ad inopiam</i> 58
XIII.	De la tenuta. 59
CAPITOL VI	
Del axovar... .. 65	
CAPITOL VII	
Del escrex 66	
I.	Del escrex. 66
II.	De sa constitució y entrega. 67
III.	Drets y obligacions, durant el matrimoni. 69
IV.	Al disoldres el matrimoni... .. 70
CAPITOL VIII	
Llargueses esponsalícies 73	
CAPITOL IX	
De la renúncia que algunes vegades fan el fill ó filla al contraure matrimoni. 74	
CAPITOL X	
Constituïda la família 77	
I.	Obligacions personals 77
II.	Drets y obligacions relatives als bens. 80

	Pàgs.
CAPITOL XI	
Parafernals 85	
I.	Dels bens. 85
II.	De sa administració 85
III.	Disolt el matrimoni 87
CAPITOL XII	
Facultats dels pares respecte als fills en potestat y a llurs bens. 90	
I.	Respecte als fills 90
II.	Respecte als bens... .. 91
CAPITOL XIII	
Drets y obligacions dels fills de família 95	
CAPITOL XIV	
De la emancipació. 98	
CAPITOL XV	
Donacions.... .. 100	
I.	De les donacions en general 100
II.	De la reserva 101
III.	De les diferents donacions. 102
	I. Donació universal. 102
	II. Donació entre pare y fill. 103
	III. Donació entre marit y muller. 104
	IV. Donació feta pèl menor 105
	v. Donació <i>mortis-causa</i> 106
	VI. Donació remuneratòria... .. 107
IV.	De la insinuació. 107
V.	Relacions entre el donador, el donatari y ab sos hereus. 108
VI.	Cassos de nulitat y revocació... .. 110
	I. Quan es nula. 110
	II. Quan se revoca. 110
CAPITOL XVI	
Al disoldres el matrimoni... .. 115	
I.	Drets y obligacions del sobrevivent.. 115
II.	Balans dels bens 116
III.	Quan la viuda es usufructuària ó <i>senyora y majora</i> 117
CAPITOL XVII	
Segones nupcies 120	
I.	Dels contrahents y especialment del pare. 120
II.	De la muller. 123

	Pàgs.
III. Drets dels fills del primer matrimoni	126
CAPITOL XVIII	
Testaments... ..	128
I. Condicions generals pera sa validés.	128
I. Qui pot testar y com... ..	128
II. Qui 'l pot autorisar	129
III. Institució d' hereu... ..	129
IV. Clàusula derogatoria... ..	130
II. De les clàusules testamentaries... ..	131
III. De la revocació y nulitat dels testaments	133
IV. De la clàusula codicilar, el codicil y la memoria testamentaria... ..	136
V. Testaments especials... ..	137
I. Testament <i>inter-liberos</i>	137
II. Testament mancomunat... ..	138
III. Testament militar... ..	138
IV. Testament clos... ..	139
CAPITOL XIX	
Marmesors	140
I. Dels marmesors.	140
II. De l' eczercici del càrrech... ..	141
III. Rendiment de comptes	142
CAPITOL XX	
De la llegítima... ..	143
I. Qui hi té dret	143
II. De la seva quantia.	146
I. De la quantia	146
II. Com se computa	147
III. De la seva entrega.	150
I. De la entrega dels bens... ..	150
II. Dels fruyts	151
IV. Del suplement de llegítima.	152
V. Renuncia y perdua de la llegítima ...	153
CAPITOL XXI	
Desheredació	155
CAPITOL XXII	
De la herencia... ..	157
I. De la herencia... ..	157
II. De la seva adició... ..	157
III. De la renuncia que pot fer l' hereu... ..	159
IV. Feta l' adició.	160

	Pàgs.
V. Dels hereus de confiança.	163
CAPITOL XXIII	
Del inventari	164
I. Del inventari	164
II. Què hi ha de constar y qué no.	168
CAPITOL XXIV	
Successions... ..	170
I. Dels cridats a succeir.	170
I. Regles generals de successió	170
II. Successió del primogènit	171
III. Successió de les filles... ..	171
IV. Del fill que entra en Religió	172
V. Dels fills no llegítims.	173
VI. Dels fills que han renunciat	173
VII. Successió dels néts.	174
II. Pèrdua de la successió	175
CAPITOL XXV	
Substitucions	177
I. De les substitucions en general	177
II. De la substitució vulgar.	179
III. De la substitució pupilar	180
CAPITOL XXVI	
Fideicomisos... ..	183
I. Del fideicomís en general... ..	183
II. Regles de successió	184
III. Drets y obligacions del fiduciari... ..	187
IV. Drets y obligacions del fideicomisari... ..	191
V. Restitució del fideicomís.	192
VI. De la quarta trebeliànica	195
I. Qui la té... ..	195
II. Com se detrau... ..	196
III. Prohibició y perdua	197
CAPITOL XXVII	
Llegats	199
I. De la cosa llegada.	199
II. De la seva entrega.	201
III. Dels diferents llegats que poden ferse... ..	203
IV. Drets del legatari.	205
V. De la successió en els llegats... ..	206
VI. Perdua y repudiació... ..	208
VII. De la quarta falcidia... ..	208

	<u>Pàgs.</u>
CAPITOL XXVIII	
De la successió intestada	210
I. Del intestat... ..	210
II. De la successió ab-intestat dels descendents... ..	211
III. De la successió dels ascendents	212
IV. Dels que succehexen en defecte de ascendents y descendents.	213
V. Successió del impúber	214
CAPITOL XXIX	
De la quarta marital... ..	216
CAPITOL XXX	
Dels tutors y curadors	222
I. Dels tutors	222
I. Dels diferents tutors... ..	222
II. Obligacions avans de ezercir el càrrech.	225
III. Mentres dura la tutela	226
IV. Quan finex la tutela... ..	228
V. Rendiment de comptes	229
VI. Renuncia y perdua del càrrech.	232
II. Dels curadors	233
CAPITOL XXXI	
Dels menors	235
I. Personalitat dels menors.	235
II. Del benefici de la <i>restitució in integrum</i>	236
CAPITOL XXXII	
Regles sobre la prestació d' aliments... ..	241
CAPITOL XXXIII	
Aplicacions del dret d' acréixer	243
CAPITOL ADICIONAL	
Regles generals de dret, aplicables a lo tractat.	246
I. Respecte a les persones... ..	246
I.	246
II.	247
III.	248
IV.	249
V.	251
VI.	253
II. Respecte als actes... ..	248
III. Respecte als bens... ..	249
Llista d' Autors principalment consultats	251
Dictàmen del Jurat	253

CAPITOL PRELIMINAR

Prænotanda

1.—En les qüestions civils regex avans de tot el Dret català (1), contingut principalment en les Constitucions de Catalunya, que formen el cos de nostre dret comú (2), y que per lo tant s' han d' observar e interpretar estrictament (3).

(1) Cáncer, p. III, cap. 21, § 206.
(2) Cáncer, p. II, cap. 1, § 1 y 3.
(3) Cáncer, p. II, cap. 1, § 25.

2.—Aquest dret comú es derogat per el municipal o per el consuetudinari de una determinada localitat (1), e igualment modificat y derogat (2), axís com interpretat, per la costúm (3), que té forsa de pacte al provarse la seva observancia (4), y per tant s' ha de complir (5).

(1) Socarrats, p. 571, § 24.
(2) Socarrats, p. 574, § 14.
(3) Socarrats, p. 598, § 5.
(4) Socarrats, p. 571, § 53.
(5) Socarrats, p. 544, § 9.

3.—El nom de costúm o acostumat s' aplica a lo observat y usat per tant temps que no eczistexi memoria en contra (1) *, y no sía contrari a la Religió ni al Dret natural (2).

(1) Socarrats, p. 265, § 21.
(2) Socarrats, p. 258, § 8.

4.—Pera provar que eczisteix una costúm, s' ha de provar el comú ús d' ella * y la continuïtat d' aquest ús per temps immemorial (1), quedant indiscutiblement demostrada la seva observancia, si pot provarse que la continuïtat dita ha durat a lo menos 40 anys (2).

(1) Cáncer, p. I, cap. 4, § 120.
(2) Cáncer, p. I, cap. 4, § 119.

* *Appellatione enim consuetudinis intelligitur de prescripta et confirmata.*—Socarrats, p. 269, núm. 22.

* *Consuetudo non semper rationabilis exigitur modo sit tolerabilis.*—Socarrats, p. 447, núm. 60.

I